

معرفی و بررسی کتاب: فانوس تابان، مصاحبه تاریخ شفاهی با ژاله آموزگار یگانه

رؤیا محمدلو

مشخصات کتاب:

مصاحبه، تدوین و تحقیق: پیمانہ صالحی

شمارگان ۵۰۰ نسخه

چاپ اول اسفند ۱۳۹۷

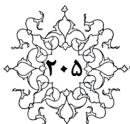
قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱. کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی،
کارشناس گروه اطلاع رسانی منابع
دیداری و شنیداری سازمان اسناد و
کتابخانه ملی؛

ro.mohamad@gmail.com

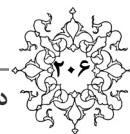
کتاب «فانوس تابان، مصاحبه تاریخ شفاهی با ژاله آموزگار یگانه»، اسفندماه ۱۳۹۷ش. از سوی انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران روانه بازار شد. این کتاب در ۱۵۰ صفحه آماده شده و علاوه بر یادداشت ناشر و مقدمه، دارای هفت فصل و چهار پیوست (کارنامه، گزیده تصاویر، نمایه، و کتابنامه) است. فانوس تابان، حاصل گفت‌وگویی سه‌ساعته در قالب مصاحبه تاریخ شفاهی با دکتر ژاله آموزگار است که دی و بهمن ماه ۱۳۸۵ش طی سه جلسه در منزل ایشان انجام گرفت. در سخن نخست این اثر که از سوی ناشر تهیه شده است، پس از شرح مختصری در مورد روش پژوهشی تاریخ شفاهی و نحوه انتشار منابع حاصل از طرح‌های تاریخ شفاهی، در مورد انتشار مصاحبه دکتر ژاله آموزگار چنین آمده است:

«کتاب پیش‌رو، فانوس تابان: مصاحبه تاریخ شفاهی با ژاله آموزگار یگانه نام دارد. بی‌شک نام دکتر ژاله آموزگار از ماندگارترین نام‌ها در زمینه مطالعات و پژوهش‌های ایران باستان است و نقش و حضور پررنگ او در عرصه آموزش و پژوهش در این حوزه، بر اهل فن واضح و روشن است. این کتاب به دلیل بیان اطلاعات جامعی از وضعیت مطالعات ایران باستان در اروپا و داخل کشور و فعالیت‌های گروه فرهنگ و زبان‌های باستانی دانشگاه تهران، حائز اهمیت است» (ص ۱۱).

دکتر آموزگار استاد دانشگاه، پژوهشگر فرهنگ و زبان‌های باستانی، نویسنده و مترجم ایرانی، بیش از پنج دهه از عمر گران‌بهای خویش را در راه روشن نگه‌داشتن مشعل مطالعات ایران باستان و تحقیق و پژوهش در این حوزه گذرانده است. کارنامه استاد، مبین فعالیت‌های مستمر او، از تدریس و پژوهش گرفته تا ترجمه و تالیف کتاب‌ها و مقالات و عضویت در هیئت تحریریه نشریات علمی و انجمن‌های بین‌المللی مطالعات ایران باستان است. این استاد دانشمند پس از تحمل سال‌ها سختی و تلاش جهت فراگیری زبان‌های باستانی و گشودن راز و رمز اسطوره‌ها، همچنان در کشف معنای صحیح واژه‌های باستانی و درست خواندن متن کتیبه‌ها، کوشا و بی‌مانند است.

کتاب مذکور، شامل مقدمه‌ای به قلم تدوینگر است که خواننده را برای ورود به مجموعه فعالیت‌های یک پژوهشگر فرهنگ و زبان‌های باستانی آماده می‌کند. ادبیات باستانی ایران، زبان‌های ایرانی، ادیان ایران باستان، تاریخ اساطیری، شرح حال دکتر آموزگار، شیوه تنظیم مطالب، نکات کتاب و قدردانی، از جمله مواردی است که خواننده در مقدمه اثر مطالعه می‌نماید.

دکتر آموزگار در جای‌جای کتاب نگرانی و دل‌مشغولی‌های خود را مبنی بر زنده نگاه داشتن فرهنگ و زبان‌های باستانی در داخل و خارج از ایران در مراکز آموزشی و پژوهشی بیان می‌کند و علاوه بر ذکر واقعیت‌های موجود در این حوزه، به ارائه راهکارها و پیشنهادهای می‌پردازد. او اظهار می‌نماید که افراد علاقه‌مند به رشته زبان‌های باستانی وارد می‌شوند، چون رشته مشکلی است و آینده کاری درخشانی نیز ندارد. همچنین، بیان می‌کند که دانشگاه‌های ایران از کمبود متخصصان این حوزه تخصصی رنج می‌برند و استادان قدیمی هنوز به ناچار به تدریس و آموزش در این رشته

ادامه می‌دهند. وی در فرازی از کتاب در این زمینه، چنین می‌گوید:
«وقتی که من اردیبهشت ۱۳۸۵ ش. بازنشسته شدم (نمی‌خواهم بگویم که من مهم بودم)، ناگهان گروهی که باید فوق‌لیسانس و دکترا تربیت می‌کرد، با دو استادیار و یک دانشیار ماند و این، خیلی بد بود. به همین دلیل من هنوز دارم به تدریس در گروه فرهنگ و زبان‌های باستانی ادامه می‌دهم. دکتر رضایی باغبیدی الان دارند تلاش می‌کنند که همکاران بیشتری را جذب کنند تا لاقل نام ارزنده‌ای که این گروه داشته است، برقرار بماند» (ص ۷۴).

مصاحبه‌شونده که خود از محضر بزرگان زبان‌های باستانی و فرهنگ اساطیری کسب فیض کرده است، ضرورت توجه به آموزش و پرورش به صورت توأمان را در رشد دانشجویان ضروری می‌داند و در این زمینه خاطرات بسیاری را از استادانش نقل می‌کند. از جمله اینکه در مورد ویژگی‌های اخلاقی و شخصیتی استاد دوماناش در دانشگاه سوربن، این‌گونه سخن می‌گوید:

«یکی از خاطرات خوبی که از استادم، پی‌یر دوماناش دارم و در کلاس‌هایم هم سعی می‌کنم به کار ببرم، این است که اگر ما راجع به چیزی اظهار عقیده می‌کردیم (چون فارسی‌زبان بودیم و گرنه علم ما کجا و علم او کجا)، مثلاً من می‌گفتم که این را نباید این‌طور خواند (مسلماً حرف من خیلی مهم نبود و اصلاً نمی‌خواهم بگویم آدم نابغه‌ای بودم بلکه به ذهنم می‌رسید)، چون فارسی‌اش این است، یا این‌طور بنویسیم بهتر است؛ دوماناش همان‌جا در کنار کتاب دینکرد می‌نوشت که آموزگار این‌طوری گفت یا تفضلی یا ژینیو یا صادقی این را گفتند. بعد وقتی فوت کرد، به خودم گفتم کاش می‌توانستم آن دینکرد را به‌دست بیاورم» (ص ۴۸).

علاوه بر این، استاد آموزگار، سال‌های متمادی با مرحوم دکتر احمد تفضلی هم‌کلاس و هم‌کار بوده است و ویژگی‌های اخلاقی وی را این‌گونه توصیف می‌کند:

«دکتر تفضلی از کسانی بود که علم را دوست دارند. مقالات و کتاب‌های او نشان می‌دهد که فقط وقتی حرفی برای گفتن داشت، می‌نوشت و حشو و زواید را در هیچ‌یک از مقالات دکتر تفضلی نمی‌بینیم. او همیشه یک حرف تازه داشت و آن را می‌پروراند و در پژوهش بسیار کمال طلب بود. این ویژگی‌های ایشان بود که روی من هم اثر می‌گذاشت. من از مرحوم تفضلی بسیار آموختم. گاهی کمال‌گرایی وی با وسواس توأم می‌شد و شاید اگر ما با هم همکاری نمی‌کردیم، مرحوم تفضلی بسیاری از کارهایش را بیرون نمی‌داد» (ص ۷۵).

فصل اول *فانوس تابان* با عنوان «خانواده، نوجوانی و دبیرستان» به خانواده مصاحبه‌شونده، نوجوانی، دوره دبیرستان و درک محضر عمومی ادیب (حسین امید) راوی اشاره دارد. در فصل دوم تحت‌عنوان «دانشکده ادبیات دانشگاه تبریز و تدریس در دبیرستان‌ها»، شروع تحصیلات تکمیلی، استادان دانشکده و هم‌کلاسی‌های این دوره شرح داده شده است. خواننده در فصل سوم با عنوان «تحصیل در دانشگاه سوربن»، با جزئیات تحصیل مصاحبه‌شونده در دوره دکترا و نحوه علاقه

راوی به فرهنگ و زبان‌های باستانی ایران آشنا شده و خاطراتی از استادان دانشگاه سوربن را مرور می‌کند.

فصل چهارم اثر، تحت‌عنوان «بنیاد فرهنگ ایران و گروه زبان‌های باستانی دانشگاه تهران»، فعالیت‌های بنیاد فرهنگ و گروه زبان‌شناسی و زبان‌های باستانی دانشگاه تهران را بررسی کرده و کیفیت درس‌های رشته فرهنگ باستانی را مورد بحث قرار می‌دهد. فصل پنجم با عنوان «عملکرد گروه زبان‌های باستانی و مراکز فعال فرهنگ باستانی»، فعالیت‌های گروه زبان‌های باستان، ویژگی‌های شخصیتی دکتر تفضلی، برجسته‌ترین شاگردان، تدریس در مراکز آموزشی، مطالعات ایران باستان خارج از کشور و عضویت در مجامع بین‌المللی و داخلی را به تصویر می‌کشد. فصل ششم، «اهداف در فعالیت‌های علمی و مقالات و آثار تألیفی» نام دارد و به موشکافی اهداف مصاحبه‌شونده در فعالیت‌های پژوهشی و ویژگی‌های آثار تألیفی و مقالات وی می‌پردازد. علاوه بر این خواننده در فصل هفتم، با عنوان «آثار ترجمه‌ای و پژوهش‌های در دست انتشار»، با ویژگی‌های آثار ترجمه‌ای دکتر آموزگار آشنا می‌شود و در جریان تألیفات در دست پژوهش وی قرار می‌گیرد.

اولین پیوست کتاب، «کارنامه» نام دارد. این بخش سوابق علمی و اجرایی، دریافت جوایز و نشان‌های علمی، بزرگداشت‌ها، عضویت در مجامع علمی داخلی و خارجی، عضویت در هیئت تحریریه نشریات داخلی، کتاب‌ها (تالیف و ترجمه)، مقاله‌ها (انگلیسی و فرانسوی)، گزیده سخنرانی‌ها و مصاحبه‌ها و نیز راهنمایی پایان‌نامه‌ها را شامل می‌گردد. موارد مذکور به تفکیک در این بخش درج شده و به ترتیب الفبایی عنوان مرتب شده است. در واقع مرور فعالیت‌های اجرایی، علمی و پژوهشی راوی، تلاش‌ها و مداومت‌های وی را در راه حفظ و نگاه‌داشت فرهنگ و زبان‌های باستانی ایران زمین، به وضوح نمایان می‌سازد. همچنین گزیده تصاویر، نمایه و کتابنامه، پیوست‌های بعدی کتاب را تشکیل می‌دهند. مطالعه این پیوست‌ها، موجب برقراری ارتباط بهتر خواننده با مطالب کتاب می‌شود.

مطالعه کتاب *فانوس تابان: مصاحبه تاریخ‌شفاهی با ژاله آموزگار یگانه* به علاقه‌مندان فرهنگ و زبان‌های باستانی و پژوهش‌های تاریخ‌شفاهی توصیه می‌شود. مطالعه این آثار موجب آشنایی نسل جوان با معماران و اندیشه‌ورزان فرهنگ اصیل ایرانی می‌شود و پیشینه و ویژگی‌های آثار و تحقیقات این حوزه تخصصی را پیش‌روی آنان قرار می‌دهد.

